

ŽURNALISTŲ ETIKOS INSPEKTORIAUS  
SPRENDIMAS

**DĖL PUBLIKACIJOJE „PASIMATYMAS SU LESBIETE“ (LAIKRAŠČIO  
„RESPUBLIKA“ PRIEDAS „BRIGITA“, 2008-02-02, NR. 27/5378) PASKELBTOS  
INFORMACIJOS (NUOTRAUKOS)**

2008 m. gegužės 12 d. Nr. SPR-28  
Vilnius

Š. m. kovo 17 d. žurnalistų etikos inspektorius gavo pareiškėjos Jolitos Gabrinovičiūtės skundą dėl žurnalistės Deimantės Zailskaitės publikacijoje „Pasimatymas su lesbiete“ („Respublikos“ priedas „Brigita“, 2008-02-02, Nr. 27/5378) pažeistos teisės į atvaizdą. Pareiškėja skunde teigia, kad šalia publikacijos buvo išspausdinta jos nuotrauka, o tokios nuotraukos publikavimas kartu su publikacijos antrašte „Pasimatymas su lesbiete“ ir publikacijos kontekstu pažeidžia pareiškėjos teisę į atvaizdą, kartu ir teisę į privatų gyvenimą. Pareiškėja nurodo, kad buvo nufotografuota klube ne tik nesant jos sutikimo, bet jai apie tai apskritai nieko nežinant. Pasak pareiškėjos, jai net nebuvo suteikta galimybė išreikšti savo valią, norą nei dėl fotografavimo, nei dėl nuotraukų paskelbimo. Pareiškėjos įsitikinimu, jos nuotraukos išspausdinimas kartu su publikacijos antrašte bei turiniu žemina jos garbę ir orumą, kadangi jos atvaizdas yra panaudojamas vaizduojant ją kaip lesbietę, siekiant sensacingumo ir pažeidžiant pagarbos žmogui ir jo privatumui principą. Pareiškėja prašo: 1) išnagrinėti jos skundą dėl laikraščio „Respublika“ leidėjo UAB „Naujasis aitvaras“ ir žurnalistės D. Zailskaitės profesinės etikos pažeidimų minėtoje publikacijoje ir priimti sprendimą dėl Žurnalistų ir leidėjų profesinės etikos kodekso pažeidimų; 2) priimtą sprendimą paskelbti „Valstybės žinių“ priede „Informaciniai pranešimai“.

Atsižvelgdamas į pareiškėjos skunde formuluojamą prašymą bei Visuomenės informavimo įstatymo 46 straipsnio 4 dalies 2 punkte įtvirtintus Žurnalistų ir leidėjų etikos komisijos įgaliojimus, žurnalistų etikos inspektorius perdavė pareiškėjos skundą dalyje dėl galimo žurnalistinės etikos pažeidimo šiai komisijai nagrinėti pagal kompetenciją. Žurnalistų etikos inspektorius pareiškėjos skundą išnagrinėjo Visuomenės informavimo įstatymo nuostatų laikymosi požiūriu.

Tirdamas pareiškėjos skundą, žurnalistų etikos inspektorius raštu kreipėsi į laikraščio „Respublika“ vyriausiąją redaktorę Ramunę Vaičiulytę, prašydamas pateikti savo poziciją dėl susidariusios situacijos. Vyriausiosios redaktorės paaiškinimai buvo gauti.

Vyriausioji redaktorė R. Vaičiulytė paaiškino, kad pareiškėjos nuotrauka minėtoje publikacijoje radosi visai atsitiktinai, naršant prabėgusių kelerių metų vakarėlių nuotraukas, kuriose šėlioja jaunimas. R. Vaičiulytės teigimu, žurnalistė D. Zailskaitė straipsnyje be tyrinėjimo, kodėl merginos renkasi homoseksualius santykius, čiuopia ir pastaruoju metu madingą vakarėlių tendenciją – imituoti tam tikrą homoseksualų elgesį stengiantis šokiruoti ar pritraukti spaudos žurnalistų dėmesį. Tai puikiai įrodo greta spausdinamos žinomų merginų nuotraukos. Vyriausioji redaktorė paaiškino, kad ši nuotrauka, kuri, redakcijos įsitikinimu, taip pat yra specialiai sukurta fotografų akims, redakcijai buvo dar vienas papildinys minčiai išreikšti. Todėl, R. Vaičiulytės teigimu, ir paraše po nuotrauka veiksmažodį įvardija tarinys „demonstruoja“, o ne, sakysim, „mylisi“. Vyriausioji redaktorė nurodė, kad vis dėlto nesmagu, jei ši nuotrauka jos herojei sukėlė išgyvenimų. R. Vaičiulytė nurodė, kad redakcija yra pasirengusi, pareiškėjai su ja susisiekti, jos atsiprašyti.

Išnagrinėjęs pareiškėjos skundą, žurnalistų etikos inspektorius  
n u s t a t ė:

pareiškėja skundžiasi ir siekia teisinės gynybos dėl pažeistos asmeninės neturtinės teisės – teisės į atvaizdą. Visuomenės informavimo įstatymo 2 straipsnio 40 dalyje apibrėžtoje privataus gyvenimo sąvokoje yra išskiriamos asmens nuotraukos ar kiti atvaizdai, kaip

žmogaus privataus gyvenimo dalis, kuriuos naudoti galima tik asmeniui sutikus. Šio įstatymo 14 straipsnio 1 dalyje yra įtvirtinta viešosios informacijos rengėjų, žurnalistų pareiga, rengiant ir platinant viešąją informaciją, užtikrinti žmogaus teisę į privataus pobūdžio informacijos apsaugą. Asmens atvaizdas yra itin artimai susijęs su pačiu asmeniu, todėl asmens fotografavimas ir tokių atvaizdų viešas platinimas nesant asmens sutikimo pažeidžia žmogaus teisę į privatumą.

Publikacijai „Pasimatymas su lesbiete“ („Respublikos“ priedas „Brigita“, 2008-02-02, Nr. 27/5378) iliustruoti išspausdinta pareiškėją vaizduojanti nuotrauka savo turiniu yra asmeninio pobūdžio ir vertinama kaip jos privataus gyvenimo dalis. Žmogaus nuotrauka ar kitoks atvaizdas gali būti demonstruojami, spausdinami, taip pat pats asmuo fotografuojamas tik jo sutikimu. Net ir viešoje vietoje esantis privatus asmuo nepraranda savo privatumo ir individualumo, o jo valios dėl atvaizdo fiksavimo ar jo panaudojimo sąlygų turi būti paisoma. Nagrinėjamu atveju pareiškėja yra privatus asmuo ir sutikimo fotografuotis nebuvo davusi. Ginčo objektu esančios nuotraukos panaudojimui, spausdinimui ar kitokiam viešam platinimui pareiškėja sutikimo taip pat nedavė, o viešosios informacijos rengėjas pozicijos dėl nuotraukos panaudojimo su pareiškėja nederino.

Teisė į atvaizdą apima ir teisę kontroliuoti to atvaizdo panaudojimą. Kiekvienas fotografuojamas asmuo turi teisę pasirinkti, kaip elgtis su nuotraukose užfiksuotu jo atvaizdu, taigi ir dėl to – pačiam ar tretiesiems asmenims jį publikuoti. Viešosios informacijos rengėjas negali savo nuožiūra bet koku būdu, bet kokiam kontekste atgaminti, demonstruoti, spausdinti savo leidinio duomenų bazėje laikomų asmenų nuotraukų. Pareiškėjos atvaizdavimas homoseksualių santykių temą nagrinėjančiai publikacijai iliustruoti skaitytojams galėjo sukelti asociacijas dėl tiesioginių pareiškėjos sąsajų su aprašoma tema, o nuotraukos paskelbimas tokiam kontekste – prieštaringas pareiškėjos vertinimus. Tokiu būdu buvo pažeistas pagarbos žmogui principas kaip vienas pagrindinių visuomenės informavimo principų.

Visuomenės informavimo priemonė konkrečiai nagrinėjamu atveju netinkamai įgyvendino savo teisę skleisti informaciją, nes pažeidė kitą teisės saugomą vertybę – teisę į privatų gyvenimą. Konkrečiu atveju būtina atsižvelgti, ar tema visuomenės informavimo priemonėje gali būti nagrinėjama neatskleidžiant konkretaus asmens privačių duomenų, tokių kaip atvaizdas. Supažindindamas visuomenę su skundžiamoje publikacijoje gvildinama homoseksualių santykių tema, viešosios informacijos rengėjas šiuos klausimus galėjo kelti bei plėtoti ir nepublikuodamas pareiškėjos atvaizdo.

Visuomenės informavimo įstatymo 41 straipsnio 2 dalies 5 punktas įtvirtina žurnalistų pareigą informaciją rinkti ir skelbti tik etiškais ir teisėtais būdais, to paties straipsnio 4 punktas įpareigoja vadovautis pagrindiniais visuomenės informavimo principais, laikytis žurnalistų profesinės etikos normų.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, žurnalistų etikos inspektorius daro išvadą, kad, nesant pareiškėjos sutikimo, viešosios informacijos rengėjas, paskelbdamas jos nuotrauką, pažeidė jos teisę į atvaizdą, kaip teisės į privataus gyvenimo apsaugą dalį, bei įstatymų, ginančių asmens teisę į atvaizdą ir privataus gyvenimo neliečiamumą, reikalavimus.

Pažymėtina, kad laikraštį „Respublika“ ir jo priedus leidžia ne pareiškėjos nurodyta UAB „Naujasis aitvaras“, o UAB „Respublikos“ leidiniai“.

Remdamasis aukščiau išdėstytais motyvais, žurnalistų etikos inspektorius

n u s p r e n d ė:

1. Į s p ė t i viešosios informacijos rengėją UAB „Respublikos“ leidiniai“ dėl Visuomenės informavimo įstatymo 3 straipsnio 2 dalies, 14 straipsnio ir 41 straipsnio 2 dalies 4 ir 5 punkto pažeidimo.

2. I š s i ū s t i sprendimo kopiją pareiškėjai, UAB „Respublikos“ leidiniai“ vadovei D. Veleckienei, laikraščio „Respublika“ leidėjui V. Tomkui ir vyriausiajai redaktorei R. Vaičiulytei.

3. V i e š a i p a s k e l b t i sprendimą „Valstybės žinių“ priede „Informaciniai

pranešimai“, Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnybos interneto tinklalapyje.

Žurnalistų etikos inspektoriaus sprendimai gali būti skundžiami teismui per 30 dienų nuo jų paskelbimo dienos.

ŽURNALISTŲ ETIKOS INSPEKTORIUS

ROMAS GUDAITIS

---